

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

Prof. Dr. Rıza AYHAN

2009-2010

EĞİTİM ÖĞRETİM YILI AÇIŞ KONUŞMASI

Saygıdeğer Konuklar;

1982 yılında Gazi Üniversitesi olarak kurulduk. Bu hesaba göre yirmi yedi yaşındayız. Üniversitemiz kurulduğunda doğmuş olan kişi eğer yüksek öğrenim görmüş ise mezuniyetinin üzerinden beş yıl geçti. Bugün yirmi yedi yaşında. Bir başka hesaba göre yaklaşık yedi kuşağı mezun ettik. O gün göreve yeni başlamış bir öğretim üyesi, istediği takdirde bugün emekli olabilir.

Bütün bunları, yirmi yedi yılın az bir zaman olmadığını ifade için söylüyorum. Yirmi yedi yılın içine insan neler sığdırır, hepimiz biliriz. Fakat adını Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ten alan üniversitemizin yaşı çok daha eskidir. Şimdi içinde bulunduğumuz şu binanın görüntüsü, mimarisi dahi çok daha uzun yılları akla getirmektedir. Bildiğiniz gibi Mimar Kemaleddin, **gelenekle modernliği birleştirerek** bu muhteşem binayı Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü için tasarlamıştır. Bu binanın temeli, aynı zamanda üniversitemizin kimliğinin temelidir. Bu binada hayat bulan Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü; ülkeye, çocuklarımıza, eğitime olduğu kadar Gazi Üniversitesinin o çok canlı ve renkli tarihine de hayat vermiştir.

Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü'nün o dönemdeki fotoğraflarını mutlaka görmüşsünüzdür. Uçsuz bucaksız bir bozkır ve onun ortasından yükselen bu muhteşem bina. Karasabanla sürülen, alın teriyle ekilen, bire beş veren toprağın, bozkır toprağının bir eğitim öğretim mekânına dönüşü. Rahmetli Âşık Veysel'in "Benim sadık yârim" diye tanımladığı toprak nelere yaramaz ki? Toprak tohuma başak verir, ekmek olur; toprak böyle bina olur, birer tohum olarak geleceğe ektiğimiz çocuklarımızı gümrak başaklar olarak büyütür. Toprak aynı topraktır fakat eğitimin ruhunu kazanmıştır ve bu yüzden artık bire kaç verdiğini aritmetikle hesap edemeyeceğimiz bir zenginliği bizlere sunar.

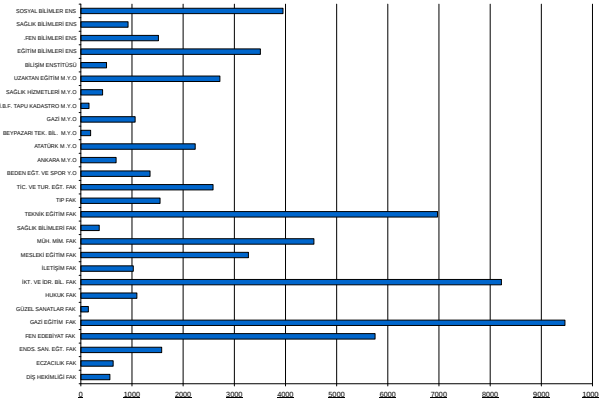
Gazi Terbiye'nin kuruluş fotoğraflarına baktığımda, onun yine bu topraklarda bir yeşil fidan gibi yükseldiğini görürüm. Gazi Terbiye'nin o günkü fotoğrafıyla bugünkünü üst üste koyun; onun yanına da ülkenin dününü ve bugününü koyun... İşte aradaki fark eğitimin farkıdır. Atatürk o fotoğrafları üst üste koymadan, elinde sadece o bozkır, o toprak ama geleceğe yönelik müthiş bir inanç ve hayal gücü ile aradaki farkı görmüş, tercihini en evvel ve her şeyden evvel eğitimden yana yapmıştır.

Gazi Terbiye ülkeye,
çocuklarımıza, eğitime olduğu kadar
Gazi Üniversitesinin o çok canlı ve
renkli tarihine de hayat vermiştir.

Öğrenci Sayıları

İnsanların, milletlerin olduğu gibi kurumların tarihleri de çok önemlidir. Bir kuruma kimliğini veren, ona ne olduğunu söyleyen en temel unsur, tarihidir. 1927’de bu binanın inşaatında çalışanlar, bu bina eğitime açıldığında burada hocalık edenler ebedi âleme intikal ettiler. Bu uzun süre içinde hocalar ve öğrenciler gelip geçtiler. Fakat bu geçicilik, süresizlik içinde kurumun kendisi; tüm hayatları, emekleri, yapılanları kendi varlığında toparlayarak bir kimlik, bir anlam oluşturdu. “Gazi Üniversitesi nedir?” dediğinizde, tek tek burada çalışanlardan ziyade bir ortak kimlikten bahsedebiliyorsak, kastımız, geçmişte bu kurumda görev yapan tüm insanların emeklerinin ve hizmetlerinin toplamı olan bir örgüdür. O kimlik, bugün bu binalarda bir araştırma görevlisi, bir idari personel olarak hizmete başlayan gençlerimize de miras olarak geçer ve onlara, kendi kişisel hayatlarının ötesinde bir anlam ve duygu ile görevlerini yapma zemini hazırlar. Kurum budur. *Gazili olmanın ayrıcalığı*ndan bahsederken kastımız, imtiyaz ve fark aramak değildir; hayır, buradaki ayrıcalık uzun kurumsal tarihin, birikimin çalışanlarına yüklediği görev ve sorumlulukların getirdiği bir ayrıcalıktır. Bu ayrıcalık, “Sen daha fazla koşacaksın, herkesten daha fazla çalışacaksın; sen bu ülkeye alın terini daha fazla akitacaksın.” değerine yaslanır. Bu görev ve sorumluluğu Gazili bütün öğrencilerimiz de taşıyor ve yaşatıyor. 2009–2010 eğitim öğretim yılında Üniversitemize kayıt yaptıran 15 bine yaklaşan (14685) öğrencimiz de Gazili olmanın ayrıcalığı ve sorumluluğu ile üniversite eğitimine başlamıştır. Büyük bir yarışı tamamlayarak başarıyı elde eden gençlerimiz, çok iyi sonuçlarla Gazili olmayı hak etmiştir. ÖSS sonuçları Türkiye sıralamasına göre ilk yüzde, ilk beş yüzde, ilk binde yer alan çok sayıda öğrenci Gazili olmayı tercih ederek bu köklü kurumun mensupları olmuştur. Hepsini tercihlerinden dolayı tebrik eder, kendilerine başarılar dilerim.

Değerli Arkadaşlar,

Bugün 2009–2010 eğitim-öğretim yılını açarken, her büyük kurumun tarihindeki yolculuğuna denk düşen bir saygı ve heyecan içinde, bir elimizde seksen üç yıllık bir tarih, diğer elimizde ise tıpkı milletimizin geleceğe atılışı gibi ebediyete uzanan bir tahayyül ile duruyoruz. Yaptığımız iş sıradan bir eğitim öğretim yılını başlatmak değildir; hayır, çünkü her şeyden önce eğitim öğretimin

kendisi hiçbir adımında sıradan değildir. Biz, bir harf öğretene kırk yıl köle olmakla mukabele etmeye hazır bir kültürün, bir medeniyetin içinden geliyoruz. O yüzden bu tören bizim gözümüzde çocuklarımızın kişisel hayatında bir tarihî dönem, milletimizin ortak hayatında ise o uzun zincirin bir altın halkasıdır. Bu amfilerde, sınıflarda söylenecek sözler, geliştirilecek fikirler, yapılacak araştırmalar, aynı zamanda bu sıralarda çocuklarımıza gösterilecek medeni ve insani rol modelleri, milletimizin kaderi ve karakteri olacaktır. İşte bugün tam da bu bilinçle buradayız ve bu eğitim-öğretim yılı da tıpkı diğerleri gibi aynı duygu ve sorumlu tavırlarla tamamlanacak, öğrencilerimizi buraya geldiklerinden çok farklı olarak tekrar hayata, yani asıl geldikleri yere iade edeceğiz.

Eğitim, Osmanlıda da Cumhuriyet döneminde de bizim en temel davamız olmuştur. Belki uzun asırlar içinde meselelerin hallinde insanların en fazla müracaat ettikleri söz, işin başı eğitim sözüdür. Niçin? Son iki yüzyıllık tarihimiz, niçin eğitime bu kadar fazla vurgu yapıldığını tüm açıklığıyla ortaya koymaktadır. Yıkılan bir imparatorluk, karanlık bir dönem, ızdıraplı ancak o ölçüde heyecan verici İstiklal Savaşı, devrimler, yeni bir ülke... Devleti nasıl ayakta tutarız, nasıl kalkınırız, toplumun en temel değerleri ne olmalı, nasıl modernleşeceğiz, dünya ile uyumu nasıl sağlayacağız, dünyaya ne söyleyeceğiz, onun bize söylediğini nasıl anlayacağız? Son iki yüzyılın bazı başlıkları bunlardır. Bunlara verilecek olumlu her cevabın yolu eğitimden geçer. Eğitim bizim için sadece bilgiyi öğrenme, tekniği öğretme ve onu uygulama, kalkınma ve refah sağlama aracı değildir. Eğitim bizim için aynı zamanda kendimiz olma, bu dünyada kendi yolumuzu çizme, şerefle, itibarla millet hayatını sürdürme arayışının ilham kaynağı olmuştur. Muhteşem bir imparatorluğu çağdaş ve yıldızı bu semada en parlak yıldız olmasını istediğimiz Cumhuriyete bağlama sevdamızın yolu da eğitimden geçmektedir. O yüzden eğitim bizim için bilgidir; evet, ama aşktır, tekniktir; evet ama aynı zamanda ruhtur, yürektir. Bozkırdaki çekirdeği büyüleyici bir ormana dönüştürmeyi kim sadece hesap, kitap, plan işi olarak görebilir. Buradaki, yüreğimizi titreten heyecanı hissetmeden çekirdekten orman çıkartmak mümkün olmaz.

Açıkça ifade ediyorum ki, eğitim işi bilgi ve aşk işidir. Eğitim işi bilimle irfanın işidir. Eğitim işi akıl ve yürek işidir. Duygu olmadan hiçbir şey olmaz.

Eğitim bizim için sadece bilgiyi öğrenme, tekniği öğrenme ve onu uygulama değildir, kalkınma ve refah sağlama aracı değildir, eğitim bizim için aynı zamanda kendimiz olma, bu dünyada kendi yolumuzu çizme, şerefle, itibarla millet hayatını sürdürme arayışının ilham vericisi, kaynağı olmuştur.

Cumhuriyetimizin
bugün en önemli
problemlerinden birisi
üniversite mezunu
işsizliğidir.

Duygu olmadan kimse kimseye bir kelime öğretemez. Bizim işimiz, milletimizin şan ve şerefle dolu tarihini geleceğe taşımak, bundan bütün insanlık için adalet ve selamet çıkartmaktır. Ümit ederim ki bu dünyada başka ülkelerin eğitim kurumları da benzer bir dilek ve iddia ile davranırlar ve böylelikle eğitim kurumları arasındaki rekabet, disiplinlere dayalı bir rekabet olduğu kadar insanlık için adalet ve selamet rekabeti de olur. Fakat bu duygunun yanında başarıyı taçlandırarak şekilde imkânlar da olmalıdır. 1995 yılında ABD’de gayri safi millî hasılanın % 2.7’si bilimsel faaliyetlere ayrılırken on sene sonra bu oran % 2.9’a çıkmıştır. Türkiye’de ise 1990 yılında bu oranın % 0.064 olduğu görülmektedir. Bugün ise, % 1’e yükselmiştir. Elbette bu muazzam bir artış. Ancak bir husus atlanmamalı. O dönemde 28 üniversite varken bugün üniversite sayısı 140’a dayanmış durumda. Evet, oran artmış ama üniversitelerin her birine düşen pay azalmıştır. Hem tahsis edilen kaynaklar azalacak hem de bilimsel faaliyetlerde olağanüstü bir performans sağlanacak. Bu bir çelişki ama buna rağmen üniversiteler canlarını dişlerine takarak bunu gerçekleştirmişlerdir. Hangi kriteri esas alırsanız alın Türk üniversite sistemi grafiğini sürekli yükseltmektedir. Bilimin yegâne unsuru elbette kaynak değildir, ama daha yüksek başarının, mucizede değil gerçekçi bir kaynak planlamasında aranması yerinde olacaktır.

Cumhuriyetimizin bugün en önemli problemlerinden birisi üniversite mezunu işsizliğidir. Son istatistikler işsizlik oranını % 13-14 arasında vermektedir. Ancak üniversite mezunlarında bu oran % 24’tür. Bunun anlamı, üniversiteden mezun olan her dört evladımızdan birisinin işsiz kalmasıdır. Neresinden bakarsanız bakın bu tablo dramatiktir. Yüksek öğrenim için kaynak ayırıyoruz fakat bunun büyük bir kısmıyla atıl kapasite doğuruyoruz. Eğitim marifetiyle toplumdaki yerini, statüsünü değiştirmek isteyen kişiye, “Ne kadar okursan oku, bunu sağlayamazsın.” diyoruz. Kişiyi üniversite mezunu yaparak ona bir formasyon kazandırıyoruz, ancak bunu kullanabileceği iş alanı sağlamayarak onu büyük bir psikolojik travma ile karşı karşıya bırakıyoruz. Açıkça ifade ediyorum ki, Cumhuriyetimizin bugün en önemli problemlerinden biri üniversite mezunlarının işsizliğidir. Sorunun bir yanında istihdam alanları yaratamama diğer yanında ise eğitim sistemi vardır. Her ikisini eş zamanlı olarak ele alıp çözümler getirmeliyiz.

Bugün Türkiye’nin dışında yüksek öğrenim gören kırk beş bin öğrencimiz

var. Bunların Türkiye'ye maliyeti yaklaşık 1.5 milyar dolardır. Üniversitelerimize dışarıdan öğrenci beklerken, dünyada yükselen bir sektör olarak eğitimden daha fazla pay almaya çalışırken kendi çocuklarımız niçin yurt dışına gitmektedirler? Belli ki gerçekçi bir talep var; fakat bunu karşılayacak arz yeterince mevcut değil. Bu dengesizliğin muhakkak giderilmesi gerekir.

Sayın Konuklar,

Gazi Üniversitesi küreselleşen dünyanın gerçekleriyle cesaretle yüzleşmiş, bundan sonuçlar çıkartmış bir üniversitedir.

Bütün dünya pazarları birbirine eklenirken, mal ve sermaye sınır tanımaksızın rekabet içinde ülkeleri dolaşırken, eğitim kurumlarının kendi içine kapalı yapılar olarak kalması düşünülemez. Bu binaların içine ancak dünyayı taşıyabilirsen onları eğitim öğretim kurumlarına dönüştürebilirsin. Biz de dünyayı bilerek, anlayarak, modern dünya ile derin bağlar kurarak eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürüyoruz. AB'nin Bologna, Erasmus, Sokrates süreçlerinin parçasıyız. Türkiye'de Farabi Programı'na destek veriyoruz. Öğretim elemanlarımızın dünyayı daha iyi tanımaları için onlara imkânlar ve fırsatlar kazandırmaya çalışıyoruz, onları teşvik ediyoruz. Öte yandan üniversite sanayi iş birliğinde önemli anlaşmalar yaptık. Fikir ve bilgi soyuttur; onu ancak teknikle buluşturarak somuta, insanların doğrudan hayatına taşıyabiliriz. Bu anlayışla bilgimizi sanayiye taşıdık, sanayinin imkânlarını öğrencilerimize getirdik.

Değerli Dostlar,

Meselelerimizi medeni bir tutum ve saygı esasında konuşabilme yetkinliğine sahibiz. Biz konuşmazsak, elbette yerimize başkaları konuşmaya kalkacaktır. Söz konusu üniversite ise, bilim ve eğitim ise söz sahibi de en çok üniversite olmalıdır, üniversiteli olmalıdır. Üniversiteler tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yolunu çizebilmelidir.

Modern üniversiteyi üniversite kılan ve diğer eğitim, öğretim ve araştırma merkezlerinden ayıran, Anayasamız ile de teminat altına alınan temel niteliği “özerkliği”dir.

Modern üniversiteyi üniversite kılan ve diğer eğitim, öğretim ve araştırma merkezlerinden ayıran, Anayasamız ile de teminat altına alınan temel niteliği “özerkliği”dir.

Üniversite özerkliği
üniversitenin kendi kendini
yönetmesi yetkisi ve hatta
hakkı; akademik
özgürlüğün de teminatıdır.

Üniversite özerkliği, üniversitenin kendi kendini yönetmesi yetkisi ve hatta hakkı; akademik özgürlüğün de teminatıdır. Ülkeden ülkeye ve toplumdan topluma değişen anlamlar içerse de özerklik denilince idari, mali ve ilmi özerklikten bahsedilir ve genel kabule göre de özerkliğin ölçütleri aşağıdaki tabloda görüldüğü gibidir.

	Bina, arsa mülkiyeti	Borç, kredi özerkliği	Hedeflere göre bütçe harcaması	Akademik yapı ve ders içeriği	Akademik personel işe alma ve çıkarma	Maaşları tespit edilebilirlik	Ne kadar öğrenci alınacak	Öğrenciler ne ödeyecek
Hollanda	●	●	●	►	●	●	●	►
Polonya	●	●	●	●	●	►	●	►
Birleşik Krallık	●	►	●	●	●	●	►	►
Avustralya	●	►	●	●	●	►	►	►
Meksika	●	►	●	●	●	►	●	●
İsveç	►	►	●	●	●	●	►	►
Finlandiya	►	►	●	►	●	●	►	►
Norveç	►	►	●	●	●	●	●	►
Danimarka	►	►	●	►	●	►	●	►
Avusturya	►	►	●	●	●	●	►	►
Kore(Kamu)				►	►		►	●
Türkiye				►	►		►	
Japonya(Kamu)				►	►		►	

● Tam ► Kısmi

Özerkliğin sair unsurları bir tarafa sağlıklı bir eğitim öğretim yapılabilmesi için “öğrenci kontenjanı”nı belirlemek hususundaki yaklaşımlar üniversiteleri zor durumda bırakmakta; eğitim-öğretim kalitesini etkilemektedir.

Daha fazla sayıda Türk gencinin üniversiteye girmesini elbette bizler de isteriz. Ancak “fiziki ve maddi şartlar nazara alınmadan”, sadece merkezden kâğıt üzerinde yapılan hesaplamalarla öğrenci kontenjanlarının artırılması ve sık sık öğrenci aflatının kabul edilmesi, üniversiteleri mağdur etmekte ve üniversitelerden beklenen verimin alınamamasına sebep olmaktadır.

Öğrenci kayıt sayısını belirleyemeyen üniversiteler, akademik yapılarını ve programlarını da YÖK’ün onayıyla belirlemektedirler. Sadece bu iki unsur dahi nazara alınsa Türk üniversitelerinin özerkliğinden bahsetmek mümkün olamaz. Özerkliğin bulunmadığı bir eğitim öğretim kuruluşu da, adına ne kadar üniversite dersek diyelim, üniversite olamaz. Bir eğitim kuruluşu üniversite değilse akademik hürriyetten de bahsedilemez.

Toplum mühendisliğinin sonuçlarının ortada olduğu bir ortamda; üniversitenin doğasına aykırı bir yaklaşımla üniversiteleri evrensel normlardan çıkarıp üniform yapıya dönüştürme gayretlerinden vazgeçilmeli, üniversitelerin özerk yapısı muhafaza edilmeli, akademik hürriyet sağlanmalıdır. Özerkliğin ve akademik hürriyetin yokluğu, günümüzde dünyanın birçok yerinde üniversiteleri karikatürlere konu etmektedir.

Türk üniversiteleri ve üniversitelerde görev yapan öğretim elemanları başarılıdır, gelişmeye açıktır. Üniversiteler, politik hesabın içine girmeden, aklın, vicdanın, bilimin mekânları olarak elbette ülke meseleleri karşısında görüşlerini açıklayacak; konuşma ve tartışmalardaki yerini anlamlı bir şekilde alacaktır. Bu, boş politika yapmak değil, vazifesini yapmak suretiyle politikaya katkı sağlamaktır.

Türk üniversiteleri, herhangi bir kimse tarafından cezalandırılma korkusu olmadan inandığını öğretmek, akademik veya akademik olmayan konularda çoğunluğun paylaşım paylaşmadığı hususlarına dikkat etmeden vicdani ve bilimsel görüşlerini savunmak, kendi bilgi ve fikirlerine göre hareket etmek istemektedir. Bunun önemine, muasır milletler seviyesine giden yolun akademik hürriyette olduğuna inanmaktadır.

Saygıdeğer Misafirler,

Anayasamız, “Hiçbir faaliyetin Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının, Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihi ve manevi değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliğinin karşısında korunma görmeyeceği” esasını âmidir.

Türkiye Cumhuriyeti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçe’dir (Anayasa Madde 3). Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz (Anayasa Madde 42). Ancak, “Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz” (Anayasa Madde 42).

“Türkçe’den başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kuramlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez (Anayasa Madde 42).

Hâl böyle olmasına ve Anayasamızın âmir hükümlerine rağmen bazıları üniversitelerde ana dille eğitim ve öğretimden bahsetmekte ve bunu

Özerkliğin bulunmadığı
bir eğitim-öğretim
kuruluşu, adına ne kadar
üniversite dersek diyelim,
üniversite olamaz.

Türk gençliği olarak birinci vazifemizin, Türk İstiklâlini ve Türk Cumhuriyeti'ni ilelebet muhafaza ve müdafaa etmek olduğunun idraki içindeyiz.

demokrasinin vazgeçilmez unsuru olarak değerlendirmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin temel ilkelerinden olan 'Demokrasi', saygın bir kavramdır. Bu kavramın arkasına sığınarak zayıf argümanlarla haklılığını ispatlamaya çalışanların bulunduğu; demokrasiyle uzaktan yakından ilgisi olmayanların 'demokrat' olduklarını ispatlamak için, akla zarar bir yığın çaba sarfettiklerini üzülen takip ediyoruz.

Sayın Konuklar,

Büyük Atatürk'ün ulus devlet olarak kurduğu, üniter yapısını ve ilkelerini tayin ettiği Türkiye Cumhuriyeti'nin, bize ve gelecek kuşaklara emanet olduğunu; Türk gençliği olarak birinci vazifemizin, Türk İstiklâlini ve Türk Cumhuriyeti'ni ilelebet muhafaza ve müdafaa etmek olduğunun idraki içindeyiz.

Açıkça ifade ediyorum ki, bu emanet bizim varlığımız, göz bebeğimizdir. Bu anlayış, yaklaşım ve inancın farklı yerlerde bulunsalar dahi toplumun çok büyük bir kesimi tarafından paylaşıyor oluşunu memnuniyetle gözlemekteyiz. Bu temel değerler muhafaza edilmek kaydıyla yaşanan tartışmaları dikkatle takip etmekteyiz. Özgür ve demokratik bir ortam içinde her konunun tartışılması, her fikrin açıklanması yerindedir. Ancak bazen bu ortamın istismarı olarak anlaşılabilir farklı niyet ve iddiaları kabul etmek mümkün değildir. Özgür düşüncenin en önemli isimlerinden biri olan Voltaire'in, *"Fikir özgürlüğünün sonuna kadar yanındayım, ancak fikir olmak kaydıyla."* hatırlatmasını bir kez daha günümüz için vurgulamakta fayda görmekteyiz.

Gazi Üniversitesi, 84. eğitim öğretim yılını, sadece Türkiye'nin değil, tüm bozkırların çocuklarını kucaklayıp onlarla birlikte kaderi biçimlendirme arzusu ve heyecanıyla karşılamaktadır. 2009-2010 Eğitim Öğretim Yılı'nın başarılı ve hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Prof. Dr. Rıza AYHAN
Gazi Üniversitesi Rektörü